

»Zbjeg« arhiva Južnog Tirola u Dru-
gom svjetskom ratu (Franz Huter).

U trećem odsjeku (str. 239—495):

Slika kao dokumentarno vrelo eko-
nomske povijesti (Erna Patzelt);

Diplomatičke bilješke (Albert Brück-
ner);

K ranoj povijesti srednjovjekovnog
hirografa (Bernhard Bischoff);

Primjeri srednjovjekovne kritike is-
prava (Hans Foerster).

U pregledu časopisa (str. 501—532),
koji slijedi iza članaka, nižu se prikazi
internacionalnih časopisa (u ovom dvo-
broju prikaz revije »Archivum« iz Pa-
riza), a zatim pregledi njemačkih i stra-
nih arhivskih časopisa po abecednom
redu iz 14 evropskih i 2 vanevropske
zemlje (USA i Izrael), među kojima ne-

ma Jugoslavije! Na kraju su izneseni
popisi noviteta sa područja arhivistike
i njoj srodnih pomoćnih historijskih na-
uka.

Od članaka zaslužuju osobitu pažnju
zbog svoje preglednosti i odlične infor-
mativnosti prikazi razvitka i rada naj-
većeg arhiva Sjedinjenih Država Ame-
rike i sažet, ali ipak vrlo pregledni čla-
nak o arhivstvu Sovjetskog Saveza, ko-
jemu je dodan pregled poslijeratne li-
terature o sovjetskom arhivstvu. Izme-
đu ostalog treba još istaknuti članak di-
rektora ratnog arhiva u Beču Regelea o
škartiranju spisa u bečkom Ratnom ar-
hivu, u kojemu je prikazan način rada
na izlučivanje spisa toga za povijest
naše Vojne Krajine tako važnog arhiva.

Bartol Zmajić

DVIJE PUBLIKACIJE IZ ANGLOAMERIČKE ARHIVISTIČKE LITERATURE

Da bi bar donekle upoznali strukturu
i rad engleskih i američkih arhiva po-
služili smo se dvjema publikacijama
angloameričke arhivističke literature.
To su:

I. PUBLIC RECORD OFFICE RE-
PORT OF THE DEPUTY KEEPER OF
THE RECORD. (109—115). London. 1949
—1954.

Public Record Office (doslovno: Ured
javnih isprava, a faktički Državni
arhiv) u Londonu izdaje redovni go-
dišnji izvještaj pod gornjim naslovom,
u kojem je svestrano prikazana djelat-
nost te najveće arhivske ustanove u Ve-
likoj Britaniji. Do g. 1955. izašlo je 116
takvih godišnjih izvještaja, koje, uz sa-
dašnjeg upravnika Državnog arhiva u
Londonu, poznatog arhivskog radnika,
Hilary Jenkinsona, potpisuje i vrhovni
rukovodilac arhivstva u Velikoj Brita-
niji, koji nosi historijski naziv »Master
of Rolls« (meštar povelja). Ovaj godi-

šnji izvještaj, koji po broju strana vari-
ra između 15 do 35, ističe se osobito ti-
me, što na vrlo skućenom prostoru do-
nosi vanrednom konciznošću mnoštvo
podataka iz svih sektora rada u najve-
ćem engleskom arhivu, dok mu struk-
tura pokazuje onu, za Engleze karakte-
rističnu, ustaljenost forme.

U Uvodu svih izvještaja do 114-og
broja u nekoliko redaka upravnik na-
vodi najkarakterističnije događaje i
promjene, koje su se zbile tokom poje-
dine godine u životu i radu arhiva. Od
115-og broja sam uvod je postao opšir-
niji i proširio se od jedne na desetak
strana. U njemu se sada govori o pro-
gramu rada pojedinih odjela arhiva za
iduću godinu.

Pod naslovom *The Staff* (štab) prika-
zane su svake godine sve promjene u
radnom kolektivu te ustanove i brojča-
no stanje službenika svih kategorija
u arhivu. Iz izvještaja, koji su nam bi-

li pri ruci, razabira se, da je u Državnom arhivu u Londonu 1947 bilo 138 službenika, dok je krajem g. 1951. 178. G. 1947. službenički kadar sastojao se pored upravnika od 22 asistenta čuvara (arhivista), 12 (executive officer« (izvršnih činovnika), 8 administrativnih činovnika, 3 tipkačice, 35 spremištar, 34 podvornika i 4 čistačice.

U odjeljku pod naslovom »*The Work of the secretariat*« izneseni su podaci o djelovanju i promjenama u sklopu službenika *tajništva* (sekretarijata). Zatim slijedeći izvještaji o djelovanju *arhivskih spremišta* (Repository section), iz kojih se razabira, da ni Državni arhiv u Londonu nije u boljoj situaciji od mnogih evropskih i vanevropskih arhiva, koji toliko trpe radi rascjevanosti arhivskih spremišta. Tako se napr. navode mnogi »intermediate repository« t. j. privremena spremišta, iz kojih pohranjene arhivalije imaju s vremenom prevesti u spremišne prostorije centralnog arhiva. U daljnjem nastavku govori se o bolnom pitanju *izlučivanja spisa efemerne vrijednosti, koji se nalaze u registraturama državnih i samoupravnih ustanova*. Državni arhiv u Londonu propisao je 1950. g. posebnu uredbu o načinu, po kojem se moraju ravnati oni, koji rukuju izlučivanjem nevažnih spisa u javnim ili privatnim arhivima. Posebni zadatak imao je odjel arhiva, koji je nekoliko godina bio u vezi sa onim odjelima vlade i korporacijama, koje su kontrolirale socijalizirane industrije. Djelatnost ovog odjela prestala je 1953. ponovnim ukidanjem socijaliziranih industrija.

Premještaji arhivalija iz pojedinih ustanova u centralni Arhiv izričito su navedeni u svakom godišnjem izvještaju.

Vrlo su instruktivni izvještaji o djelatnosti odjela za *popravak i uvez arhivalija* te fotografskog odjela. U radio-

nicama odjela za *popravak* popravljaju se uz isprave (g. 1953:18156 kom. papirnatih i 6252 pergamene) još i mape i planovi (g. 1953: 423 kom.) i pečati (1953: 1732 kom.). U fotografskoj sekciji izvršeno je g. 1953. 32151 fotostatičkih snimaka i 653834 mikrofotografskih snimaka.

Ne manje su zanimivi podaci o radu *čitaonice arhiva* (Search-room). Dok je g. 1947. čitačima bilo predano na upotrebu 29550 isprava, g. 1953. popeo se taj broj na 87738. Zbor službenika, koji su vršili službu u prostorijama čitaonice sastojao se g. 1953. od jednog asistenta čuvara (arhivista) kao rukovodioca, 3 arhivista, 8 pomoćnih činovnika i 8 osoba na radu kod dopreme arhivalija iz spremišta u čitaonicu.

Naročita pažnja posvećena je radu izložbene prostorije, koja u engleskom ima naziv »Museum«. Izložbe su povremene, a tematika raznovrsna. Skoro svaki važniji historijski događaj daje povoda za postavljanje izložbe, a osobito razni jubileji. Uprava arhiva vodi točnu evidenciju o nacionalitetu i o broju pojedinih posjetilaca, pa je tako g. 1953. zabilježeno 5617 posjetilaca.

Veliku pažnju posvećuje uprava Državnog arhiva u Londonu *publiciranju arhivalija i arhivskih skupina*. Upravo su čuveni, često vrlo opširni, registri engleskih arhivalija publicirani u t. zv. »Calendars«, zatim »State Papers« (državne isprave) i sl. G. 1953. izdao je Arhiv 7 takvih publikacija. Osim izdavanja arhivskog gradiva izašao je u izdaju Arhiva specijalni vodič, koji obrađuje pečate, koje posjeduje Državni arhiv u Londonu. Ova odlična publikacija prelazi po svojoj važnosti daleko preko zadataka običnog vodiča. Ona je pravi priručnik sfragistike.

Knjižnica arhiva dobiva svake godine sve veći broj knjiga i časopisa. Tako je g. 1953. nabavljeno 1027 knjiga i časopisa, a oko 500 kom. je uvezano.

Na kraju izvještaja spomenute su svake godine izvanredne djelatnosti arhivske uprave kao napr. sudjelovanje upravnika arhiva i arhivskih službenika u radu komisije za historijske rukopise, zatim u komitetu vrhovnog upravnika arhivstva Velike Britanije (Master of Rolls), u kojem se izrađuju prijedlozi za zakone i uredbe o arhivima.

U dodacima nabrajaju se popisi arhivskih skupina, koje su pojedine ustanove, kao napr. ministarstva i ostale izručile tokom protekle godine Državnom arhivu u Londonu.

II. THE AMERICAN ARCHIVIST.

Published quarterly by the Society of American Archivists Vol. XVI. 1953. Vol XVII. 1954. Vol. XVIII. 1955. N 1—2

Ova arhivska revija, koju već 18 godina izdaje društvo američkih arhivista u savezu sa Nacionalnim arhivom u Washingtonu, izlazi četiri puta godišnje, a svaki broj obuhvata oko 95 strana Raspored gradiva posljednjih triju godišta (Vol. XVI—XVIII) u svakom pojedinom broju je ovaj: 1) Članci (5—10 u svakom broju) 2) Pregled knjiga 3) Novosti

Iz naslova članaka u najnovijim godištima »American Archivist« razabira se raznolikost u tematici o raznim pitanjima arhivistike, za koja se interesiraju američki arhivisti. Uz priličan broj članaka, koji tretiraju opća pitanja arhivistike, jasno je, da je ipak veći broj članaka, koji se bave specijalnim pitanjima arhivistike u Sjedinjenim Američkim Državama, kao i pitanjima ar-

hivistike u pojedinim federalnim državama Unije. Nekoliko članaka tretira probleme američkih biblioteka i rukopisa, koji se nalaze u tim bibliotekama. I arhivska pitanja, koja se odnose na zemlje izvan Sjedinjenih Država, obrađena su u najnovijim godištima »American Archivist« u deset članaka. Tu su brojčano najviše zastupana vanevropska područja, tako arhivi u Indokini, na otoku Reunionu, u Pekingu, u Panami, i unutar američkog područja na Havajima. Evropskim arhivskim pitanjima posvećeni su samo članci koji govore o ekonomskim pitanjima u Evropi i članci o arhivima u francuskim departmanima. Za evropskog arhivista nisu toliko interesantni članci o arhivima u pojedinim državama Unije, ali su to značajniji oni dijelovi ove arhivske revije, koji govore o samoj američkoj arhivistici i arhivima. U njima su sadržane mnoge sugestije o modernom uređenju arhiva i novosti s gledišta tehnike.

U *pregledu knjiga* recenziran je veliki broj rasprava s područja arhivistike. U tim ocjenama ima vrlo mnogo vrijednih podataka. Jedino, čemu se može prigovoriti, jest to, što je najveći broj tih rasprava pisan na engleskom jeziku, a tek mali broj na ostalim.

U rubrici »Novosti« osobito se ističu izvještaji (naročito godišnji), društva američkih arhivista, raznih velikih američkih knjižnica i podaci o radu raznih arhiva izvan područja Sjedinjenih Država.

Miroslava Despot